

Nr 364.

Godkänd av första kammaren den 13 juni 1932.

Godkänd av andra kammaren den 13 juni 1932.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av dels riksdagens revisorers uttalande angående åtgärder för reglering av konkurrensförhållandet mellan järnvägs- och automobiltrafiken, dels ock i ämnet väckta motioner m. m.

(Bankoutskottets utlåtande nr 59.)

Till Konungen.

Riksdagens år 1931 församlade revisorer hava i sin berättelse om granskning av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning för tiden 1 juli 1930—30 juni 1931 (sid. 163—165) gjort visst uttalande angående statens utlåning till enskilda järnvägsaktiebolag och därvid bland annat framhållit önskvärdheten av att en allsidig undersökning snarast vidtoges angående lämpligheten av åtgärder för reglering av konkurrensförhållandet mellan järnvägs- och automobiltrafiken.

I samband med revisorernas yttrande har riksdagen till behandling förehaft tre inom riksdagen väckta motioner (I: 63, II: 315 och II: 316).

I motionen II: 315 har hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla *dels* om vidtagande av de omedelbara åtgärder i förevarande avseende, som i motionen antytts, *dels ock* om föranstaltande av skyndsamt utredning av frågan om de ytterligare åtgärder, som lämpligen böra vidtagas för ernående av en ur nationalekonomisk synpunkt sund reglering av förhållandet emellan biltrafiken å ena sidan och övriga kommunikationsföretag å den andra och om framläggande för riksdagen av de förslag, vartill denna utredning kan giva anledning.

I motionen II: 316 har hemställts, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att en ingående och allsidig utredning måtte med det snaraste igångsättas rörande de åtgärder, som från statens sida kunna vidtagas för reglering av förhållandet mellan järnvägs- och automobiltrafiken här i landet».

I motionen I: 63 har yrkats, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en ingående undersökning rörande i motionen berörda trafikförhållanden, främst avseende en reglering av konkurrensförhållandet mellan järnvägs- och automobiltrafiken.

Det är helt naturligt, att bilismens snabba genombrott i vårt land icke kunnat ske utan friktioner med de äldre trafikmedlen till lands och sjöss samt att brytningen mellan nytt och gammalt på samfärdselns område måst aktualisera en mängd olika problem av ingripande betydelse icke blott för de därav närmast berörda trafikföretagen utan även för samhället i dess helhet. Rubbningarna i tidigare bestående organisation av kommunikationsväsendet måste givetvis rent finansiellt sett göra sig gällande med så mycket större styrka, som dessa rubbningar framträtt, medan ännu de betydande kapitalinvesteringar, vilka de äldre kommunikationsmedlen krävt, till avsevärd del kvarstå oamorterade. Den starka konkurrensen från biltrafiken har också medfört, att betydande, i äldre samfärdsmedel nedlagda värden redan gått förlorade och att ytterligare värden stå på spel.

Med hänsyn till de alltmer framträdande svårigheterna hava starka krav från de äldre trafikföretagens sida blivit framförda på ingripande av statsmakterna i syfte att få till stånd en reglering av förhållandet mellan olika kommunikationsföretag. En hel del åtgärder av olika slag hava föreslagits och motiverats, utan att dock någon verklig klarhet vunnits beträffande frågan, hur en reglering med utsikt att ekonomiskt rädda de av bilkonkurrensen hotade företagen skall kunna genomföras. I själva verket torde det icke vara möjligt att ernå en fullständig överblick över hela det komplex av mycket invecklade problem, som här föreligger, utan att en allsidig utredning i ämnet ägt rum. Först genom en sådan utredning kan det bli möjligt att bedöma, i vilken mån åtgärder från det allmännas sida kunna och böra påkallas. Enligt riksdagens mening är det med hänsyn till frågans vikt angeläget, att här avsedda spörsmål snarast genom Eders Kungl. Maj:ts försorg göras till föremål för en ingående omprövning av sakkunniga. Riksdagen får för den skull biträda syftet med de i sådant avseende framställda förslagen.

Ehuru, såsom av det anförda framgår, några bestämda direktiv för den ifrågasatta utredningen icke kunna eller böra angivas, vill riksdagen icke underlåta att i detta sammanhang giva uttryck åt vissa allmänna synpunkter av huvudsakligen principiell innebörd.

Då kommunikationsmedlen äro avsedda att tjäna samhället i dess helhet och icke få anses vara självändamål, bör enligt riksdagens mening statens kommunikationspolitik syfta till att främja utvecklingen av sunda och för samhällslivet ganneliga kommunikationsorgan. I den mån ett kommunikationsmedel på grund av teknikens utveckling förlorat sin betydelse, så att dess uppgift bättre tillgodoses genom ett annat kommunikationsmedel, böra åtgärder icke tillgripas för att på konstlad väg öka dess

livslängd. Härvid bör likväl ej förbises, att i särskilda fall samhällsintressen eller andra skäl kunna motivera ett stöd från det allmänna åt kommunikationsföretag, som eljest icke kunna ekonomiskt bestå.

I anslutning härtill vill riksdagen för sin del uttala, att — lika litet som hinder böra uppställas för en fri utveckling av biltrafiken, i den mån den bedrivs under sunda ekonomiska förhållanden — lika litet böra järnvägsföretag, vilka icke längre fylla en verklig samhällsuppgift, uppehållas genom bistånd från det allmänna eller genom undertryckande av konkurrerande samfärdsmedel. De fördelar i fråga om billiga taxor samt snabbare och bättre tillgodosedd trafik, som motorfordonen i vissa avseenden medfört för den trafikerande allmänheten och näringslivet, böra enligt riksdagens mening bevaras, i den mån så är möjligt utan risk för sönderbrytande av ett ordnat kommunikationsväsende. I och för sig bör det förhållandet, att det allmänna är ekonomiskt engagerat i järnvägsföretag, alltså icke utgöra tillräckligt skäl för att sådana företag skulle främjas genom restriktiva åtgärder mot biltrafiken.

Med den principiella inställning, riksdagen intager till den nu föreliggande frågan, måste riksdagen för sin del hysa starka betänkligheter mot en allmän, tvångsvis ordnad uppdelning av transportmängden på olika slag av transportföretag. Samhällets intressen torde i regel, och i den mån allmänna samhällsekonomiska skäl ej betinga undantag, vara bäst betjänta med en sådan fri tävlan mellan de olika transportmedlen, att dessa erhålla den användning, för vilken deras naturliga förutsättningar och företräden göra dem mest ändamålsenliga.

Vad här anförts gäller emellertid endast under den uttryckliga förutsättningen, att de fördelar, vilka ernås genom en viss trafik, verkligen vila på varaktig ekonomisk grund. Det torde i sådant avseende bland annat bliva utredningens uppgift att ådagalägga, i vad mån osund konkurrens är för handen, samt att utfinna botemedel däremot. Förekomsten av osund konkurrens i den bemärkelse, som här avses — nämligen att företag utan hänsyn till affärsmässiga synpunkter underbjuda varandra endast för att under längre eller kortare tid kunna nödtorftigt uppehålla driften — innebär fara för att de konkurrerande företagens ekonomi å omse håll undergräves och kommunikationsväsendet i sin helhet allvarligt skadas.

Över huvud taget är det önskvärt, att konkurrensen mellan de olika trafikmedlen sker under förhållanden, som lämna samma möjlighet för samtliga parter till fri tävlan. Vad särskilt beträffar biltrafiken, synes det böra undersökas, huruvida denna trafik bär alla de kostnader för vägväsendet m. m., som rätteligen böra åvila densamma. Å andra sidan bör övervägas, huruvida icke järnvägarna genom lämpliga jämkningar i nu gällande författningsbestämmelser och andra föreskrifter kunna beredas möjligheter till en mera smidig anpassning efter det förändrade läge, som inträtt genom uppkomsten av bilkonkurrensen. Åtgär-

der i sist angivna riktning skulle bland annat underlätta genomförandet av förenkling i järnvägarnas organisationsformer och rationalisering av deras drift.

Av i ärendet föreliggande handlingar har synts framgå, att den osunda konkurrensen mellan olika trafikföretag skärpts genom den starka stegring av antalet biltrafikköretag, särskilt för lasttrafik, som ägt rum under de senare åren, samt genom att lämnade tillstånd utnyttjas på ett annat sätt än från början torde hava varit avsett, ävensom att dessa omständigheter äro en viktig orsak till vissa nu rådande mindre tillfredsställande förhållanden. Därest transportorganisationen genom bilföretagens snabba tillväxt blivit för stor i förhållande till transportbehovet, synas åtgärder böra vidtagas för utjämning av trafikrättigheternas antal till rimligare proportioner. För vinnande av detta syfte torde, på sätt från olika håll föreslagits, strängare regler för beviljande av trafik-tillstånd böra övervägas, dock utan att härigenom tendenser till monopolbildning eller handel med trafikrättigheter befrämjas.

Med avseende å de sist berörda spörsmålen vill det synas, som om den av riksdagen förordade utredningen i första hand borde till omedelbar prövning upptaga frågan om tillämpningen av motorfordonsförordningens bestämmelser beträffande beviljande av tillstånd till yrkesmässig trafik. Härvid bör undersökas dels huruvida begränsning av befintliga tillstånd till yrkesmässig trafik erfordras, dels ock vilka åtgärder som kunna påkallas för ernående av en mera effektiv prövning av ansökningar om nya sådana tillstånd. Till den del nödiga bestämmelser härutinnan kunna utan prövning av riksdagen vidtagas på administrativ väg, torde frågan om dylika bestämmelser böra av Eders Kungl. Maj:t upptagas till skyndsamt prövning. I den mån ändring av motorfordonsförordningen i här förevarande syfte erfordras och anses kräva riksdagens medverkan, förutsätter riksdagen, att dylika spörsmål likaledes göras till föremål för fristående behandling snarast möjligt. Jämväl torde frågan om åtgärder för ett noggrannare iakttagande av motorfordonsförordningens föreskrifter om maximihastighet, maximibelastning, arbetstidens längd för bilförare m. m. böra göras till föremål för övervägande i detta sammanhang.

Åberopande det anförda får riksdagen, i anledning av *dels* vad riksdagens revisorer i ämnet anför, *dels ock* förevarande motioner, anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville låta verkställa en allsidig utredning av frågan om åtgärder för ernående av en ur olika synpunkter sund reglering av förhållandet mellan biltrafik, järnvägar och sjöfart jämte därmed sammanhängande spörsmål samt därefter vidtaga de åtgärder och, i den mån riksdagens medverkan prövas erforderlig, för riksdagen framlägga de förslag, till vilka utredningen må föranleda.

Stockholm den 13 juni 1932.

Med undersätlig vörndnad.